VIAŢA PRIVATĂ A SALARIATULUI ÎN CAZUL EXERCITĂRII FUNCŢIEI PUBLICE

Maria PÎSLARUC
CZU: 347.152:35.08 masha.pyslaruc@gmail.com

Potrivit rigorilor internaţionale, s-a cristalizat cu certitudine faptul că la locul de muncă salariaţii beneficiază de protecţia juridică a vieţii private. Însă domeniul în care salariatul îşi exercită atribuţiile de serviciu poate influenţa limitele de exercitare a acestui drept.

Potrivit art.2 din Legea nr.158/2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, prin funcţie publică se înţelege ansamblul atribuţiilor şi obligaţiilor stabilite în temeiul legii în scopul realizării prerogativelor de putere publică.

Astfel, salariaţii, în virtutea faptului că acţionează în interesul colectivităţii prin intermediul funcţiei publice deţinute, urmează să admită ingerinţe mai pronunţate în dreptul lor la viaţa privată, deoarece în pe ,,balanţa intereselor" apare interesul public şi transparenţa în calitate de principii directoare sectorului public.

În legislaţia naţională, acest fapt se conturează printr-o complexitate de norme.

Art.48 alin. (5) Cod civil al RM stabileşte că consimţământul subiectului datelor cu caracter personal nu este necesar în cazul în care o imagine, un document personal sau o înregistrare audio sau video privitoare la o persoană se face sau este folosită în baza legii în scopuri oficiale ori în cazul în care cineva execută un act public în interes public. Norma enunţată se referă implicit şi la salariaţii care exercită funcţii publice, deoarece în atribuţiile acestora deseori intră executarea sarcinilor în interes public.

Potrivit art.123 alin. (3) Codul muncii al RM, salariul este confidenţial şi garantat. Totuşi, în cazul în care salariaţii se regăsesc în lista subiecţilor prevăzuţi la art.3 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, aceştia trebuie să declare totalitatea bunurilor deţinute în proprietate cu drept de uzufruct, de uz, de abitaţie, de superficie sau aflate în posesia subiectului declarării ori a membrilor

familiei ori a concubinului/concubinei lui în baza unor contracte de mandat, de comision, de administrare fiduciară, a unor contracte translative de posesie şi de folosinţă, precum şi totalitatea drepturilor şi obligaţiilor patrimoniale dobândite de subiectul declarării în ţară sau în străinătate.

Viaţa privată la locul de muncă este un concept care nu poate fi definit în termeni exacţi, însă poate cuprinde o multitudine de aspecte ale identităţii fizice sau sociale a persoanei. Noţiunea de viaţă privată nu se limitează la un „cerc interior” în care individul îşi poate trăi al său, propria viaţă personală pe măsură ce alege şi exclude lumea din afară [1].

În corespundere cu jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului (*cauza Von Hannover vs Germania,* 2012), în anumite circumstanţe, chiar dacă o persoană este cunoscută publicului larg, aceasta se poate baza pe o „aşteptare legitimă” de protecţie şi respect pentru viaţa sa privată [2].

De regulă, salariaţii din sectorul privat nu resimt pronunţat acea „presiune” a moralităţii acţiunilor sale. În acest sens, salariaţii care exercită funcţii publice trebuie să-şi acţioneze în corespundere cu normele de conduită care reglementează specificul activităţii.

Conform Codului de etică al procurorilor din 2016, procurorii trebuie să dea dovadă de precauţie şi responsabilitate la frecventarea anumitor locuri publice şi private, în luarea deciziei de a frecventa aceste locuri, să ia în considerare reputaţia localului şi a persoanelor care-l frecventează. La fel, cei din urmă trebuie să se comporte în familie şi în societate adecvat normelor de convieţuire socială unanim recunoscute pentru a se bucura de respect şi să nu compromită statutul de procuror, să evite relaţiile cu persoane care ar putea compromite reputaţia procurorului, să nu admită postarea de mesaje, înregistrări video, fotografii şi alte informaţii în mass-media, surse on-line sau reţelele de socializare ce ar compromite statutul de procuror [3].

Normele de etică privite în ansamblu limitează dreptul la viaţa privată a salariatului în măsura în care acest lucru este compatibil şi proporţional cu atribuţiile de serviciu.

Constituie o încălcare a art. 8 din Convenţia europeană a drepturilor omului, situaţia când măsurile de intervenţie în viaţa privată a persoanei

care exercită o funcţie publică sunt excesive. Aşadar, în *cazul Ozpinar vs Turcia,* Curtea europeană a statuat că adoptarea de către magistrat, în viaţa profesională sau în cea privată, a unei conduite care nu îl face demn de încrederea şi respectul cuvenit, poate avea un anumit efect asupra reputaţiei puterii judiciare. Totuşi, în chestiunile legate de viaţa privată a unui funcţionar, acesta trebuie să fie capabil să prevadă, într-o anumită măsură, consecinţele acţiunilor sale din particular şi, după caz, să beneficieze de garanţii adecvate. Asemenea garanţii sunt cu atât mai necesare când viaţa profesională câştigă teren adesea în viaţa privată, în aşa fel încât devine din ce în ce mai greu să se facă distincţie în ce calitate acţionează individul la un anumit moment [4].

Obligaţia angajaţilor care exercită funcţii publice trebuie să aibă o anumită conduită şi reţinere atât pe parcursul timpului de muncă, cât şi în afara orelor de serviciu, se justifică prin faptul că comportamentul salariaţilor din sectorul public este direct proporţional cu imaginea instituţiei în care activează şi poate influenţa încrederea societăţii într-o anumită structură.

Conceptul de viaţă privată a salariatului din sectorul public (la fel ca şi a salariaţilor din sectorul privat) se referă la o multitudine de aspecte, precum ar fi acţiunile persoanei în timpul şi în afara orelor de muncă, dezvăluirea unor informaţii de ordin familial, financiar, economic, libertatea de exprimare etc.

Studiile sociologice denotă că ,,muncitorii din sectorul privat se confruntă cu o mai mare libertate la locul de muncă, în timp ce cei din sectorul public sunt constrânşi de nevoia de a răspunde, de a îndeplini normele transparente şi de a asigura corectitudinea în rândul utilizatorilor. Managerii din sectorul public au mai puţină libertate decât omologii lor din sectorul privat, dar au un sentiment mai mare de realizare în ceea ce priveşte rolurile lor sociale şi o mai mare securitate a locurilor de muncă”[5].

În sensul art. 8 din Convenţia europeană a drepturilor omului s-a atestat că este legitim ca celor din funcţii publice sau magistraţilor să li se impună, din cauza statutului lor, obligaţia de rezervă referitoare la libertatea de exprimare sau de discreţie privind exprimarea în public a convingerilor religioase.

Atunci când se impun sau se aplică unele restricţii în ceea ce priveşte dreptul la viaţa privată a persoanei în temeiul funcţiei deţinute, important este ca acestea să fie necesare într-o societate democratică, să fie prevăzute de lege, precum şi să fie proporţionale scopului urmărit.

Concluzionând cele relatate *supra*, apartenenţa salariatului la sectorul public nu trebuie redusă la setul de condiţii de muncă şi la relaţiile ierarhice existente în cadrul acestuia. Uneori în condiţii garantate de stat, acţiuni ce ţin de viaţa personală, ar putea, după caz, să fie de natură să justifice o măsură radicală, cum ar fi chiar revocarea din funcţie.

Orice salariat care exercită o funcţie publică şi care face obiectul unei măsuri restrictive pe motive legate de acţiunile sale din viaţa privată şi de familie nu trebuie să fie privat de garanţii împotriva caracterului arbitrar. Acesta trebuie în special să aibă posibilitatea de a cere controlul măsurii în litigiu de către un organ independent şi imparţial, competent să analizeze toate problemele pertinente de fapt şi de drept, pentru a se pronunţa cu privire la legalitatea măsurii şi să sancţioneze un eventual abuz al autorităţilor.

Referințe:

1. https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf [Accesat 10.07.2020]
2. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-109029%22]}[Accesat 10.07.2020].
3. Codul de etică al procurorilor aprobat prin hotărârea Adunării Generale a Procurorilor nr.4 din 27 mai 2016.
4. https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22languageisocode%22:[%22RUM%22],%22appno%22:[%2220999/04%22],%22documentcollectionid2%22:[%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-123481%22]} [Accesat 01.08.2020].
5. https://www.cairn-int.info/article-E_RFS_561_0047--differences-between-public-and-private.htm# [Accesat 16.08.2020].